

DVORSKI KRALJEVSKI
KOMPLEKS NA DEDINJU

Žubor vode u Sali šapata

Žubori voda u Sali šapata. Povijen, u fotelji, sedi kralj. Do njega, u uniformi ukrašenoj epoletama i kičankama, sedi poslanik italijanskog dvora. Razgovaraju. Svaku izgovorenu reč će progutati voda. Ništa se neće čuti. Priča će za navek ostati pod zemljom.

Samo nekoliko metara dalje, i dvadesetak godina kasnije, novi maršal Jugoslavije uživa u maloj kino dvorani. Na platnu su Kerk Gebl, Vivijan Li, i vreme koje vikor nosi. Uživa i brine. Sutra mu stiže uvaženi gost, car Etiopije. Car je car, ma kakav bio.

A zbog njega će, koliko danas, morati da naredi da se raskrči mala dvorska kapela. Da se iz nje izbace metle, kofe i baštenski alat. Da se uvaženi car, majku mu Božiju, ima gde pomoliti.

Zabranjeni grad

Ovo su samo detalji priča iz dvorskih prostorija na Dedinju, sačuvanih tokom minulih decenija. A ima ih na pretek. Od 1929. godine, kada je kralj Aleksandar Karađorđević završio vladarsko zdanje, pa sve do savremenog doba, dvorski kompleks na Dedinju je bio zabranjeni grad. U njega su ulazili i u njemu boravili, najpre, samo ljudi „plave“ krvi, a zatim i oni drugi, ogrnuti „crvenim“ idejama. Za običan svet, za one koji na Dvoru nisu radili kao kuvari, vozači, baštovani i posluga, Dedinje je bilo i ostalo mesto tajni, nedokučive raskoši, političkih spletki i državničkih intriga.

Srećom, vremena se menjaju, pa su se odškrinule i dvorske kapije. Svakog vikenda, od prvog aprila do kraja oktobra, grupe do 50 turista imaju prilike da prošetaju kraljevskim

odajama. Otvaranju nove sezone je prisustvovala i naša novinarska ekipa, a ono što smo zabeležili, verujemo, zadovoljiće ukus i ljubitelja prošlosti, istorije umetnosti, bibliofile, ali i sve druge koji su godinama prolazili pored ograde od kovanog gvožđa, krišom „bacali“ pogled i puštali mašti na volju.

Da biste zakoračili u nekadašnji zabran potrebno je, najpre, da se prijavite Turističko-informativnom centru u Beogradu, najmanje dva dana uoči posete. Posle obavljanja formalnosti na ulazu (provera spiskova i identiteta posetilaca), savremeni dvorjani će vas pozdraviti, a vodič upoznat sa osnovnim pravilima ponašanja. To je potrebno jer se, nekako, podrazumeva, da niste u dvoru rođeni i da vam „kratak kurs lepog vaspitanja“ neće škoditi. Elem, u Kraljevskom kompleksu nije dozvoljeno pušenje, hrana i piće (sem posluženja njegovog visočanstva, prestolonaslednika

Aleksandra), nije dozvoljeno odvajanje od grupe, ne smete ništa dirati, morate se prikladno obući. U dvorskim prostorijama se ne mogu koristiti mobilni telefoni, ne možete fotografisati, ne smete nigde sedeti. Uostalom, sve to i piše u programu obilaska, a da ste na važnom mestu potvrđuje i pravopis. Naime, skoro svaka druga reč je ispisana velikim slovom!

Sjaj i raskoš

Od ulazne kapije se pešice ide ka Kraljevom dvoru, a najpre se, s desne strane, vidi Slamnata kuća. Reč je o prvoj podignutoj zgradi koju je kralj Aleksandar povremeno koristio tokom gradnje Dvora. Ime duguje krovnoj pokrivci od slame, a iza nje, preko velikog travnjaka, pogled dopire i do otvorenog bazena. Ispred Kraljevskog dvora ćete saznati da je palata zidana pet godina (od 1924. do 1929. godine), da je građena od belog mermera u srpsko-vizantijskom stilu, i da

je kolonadom kamenih stubova povezana sa malom dvorskom kapelom. U blizini su i brojne pergole, paviljon, koncertna i parkovska terasa, sa kojih se pruža predivan pogled na Košutnjak, Topičider i Avalu.

Svojom raskošću ne zaostaje ni unutrašnjost Dvora. Iz ulaznog hola se najpre ulazi u biblioteku, zatim u kraljev kabinet, plavi i zlatni salon, ali će vam pažnju najviše privući prostorije u suterenu – Orientalni salon, bioskopska i bilijar sala. Ove prostorije nekadašnji suveren je najčešće koristio sa poslovne i poverljive razgovore, a potonji maršal za neka obična, sitna zadovoljstva.

Beli dvor je podignut nekoliko stotina metara dalje, a prvobitna zamisao je bila da bude dom prestolonaslednika Petra Drugog Karađorđevića i njegove braće, prinčeva Tomislava i Andreja. Atentat na kralja Aleksandra, 1934. godine u Marseju, poremetio je planove, pa je sve do početka Drugog svetskog rata ovo zdanje bila zvanična rezidencija knez-anamesnika Pavla Karađorđevića i njegove porodice. Uspomenu na nekadašnjeg domaćina, inače pasioniranog ljubitelja umetnosti, i danas čuvaju vredne slike Rembranta, Pusena i Brojgela, unikatni nameštaj, izuzetna vajarska dela i brojni detalji za čije će vam razgledanje, verujemo, trebati znatno više vremena od sat i 45 minuta, koliko, inače, traje obilazak kraljevskog kompleksa. ◆

HRISTA PO ČELU

Dvorska kapela je posvećena svetom apostolu Andreju Prvozvanom, krsnoj slavi Karađorđevića, a služila je za verske obrede kraljevske porodice. Posle Drugog svetskog rata nova vladajuća elita nije imala duhovnih potreba, pa je hram služio kao ostava za alat i pribor za čišćenje. Odnos vlasti prema Gospodu se i danas može videti na fresci Isusa Hrista, čije je čelo probušeno puščanim metkom. Tek je poseta cara Etiopije, pravoslavca Haila Selasija, 1953. godine, doprinela da se kapela očisti i ponovo počne koristiti za verske potrebe.

INFO

Posetu kraljevskom kompleksu na Dedinju organizuje Turistička organizacija Beograda u dva termina, subotom i nedeljom. Obilazak počinje u 10.30 i 13.30 časova, broj posetilaca ograničen, a ulaznica, ako autobusom dolazite sa Trga Nikole Pašića broj 12, po osobi staje 450 dinara, odnosno 350 dinara, ako pred dvorsku kapiju dolazite svojim prevozom. U oba slučaja se morate prijaviti Turističko-informativnom centru, najmanje dva dana ranije, na broj telefona 011/334-34-60, ili doći lično u Makedonsku ulicu broj 5. Radno vreme Centra je od 9 do 21 sat, subotom od 9 do 17, a nedeljom od 10 do 16 časova. Inače, samo tokom prošle godine dvorove na Dedinju je posetilo više od 40.000 turista.